

CSORDÁS LÁSZLÓ

FÉNYTÖRÉSBEN

(TÖREDÉKEK, SZILÁNKOK, FELJEGYZÉSEK)

001

Hosszú az út, amelyik a temetőhöz vezet. Minél többször járok rajta, annál hosszabbnak tűnik. Kicsit olyan, mint egy vándorút. Csak ez a bizonyosságba visz.

Ahogy elhagyom a falu utolsó házát is, feltűnik: az úton széttört üvegdarabok hevernek mindenfelé. Zavar, hogy hiába nézem, nem látom bennük az arcomat. Nem látok semmit, csak ahogy megtörik rajtuk a fény. Ez valamiért lelassít.

A temetőben magas a fű. Van, ahol eltakarja a sírokat. Óvatosan próbálok lépkedni a kijárt földúton, mégsem vagyok biztos benne, hogy nem taposok-e rá valahol egy sírra.

Elindul felém a temetőőr. Köszönök. Köszön. Lehajtja a fejét, mint aki el akar mondani valamit, de szégyell belekezdeni. Aztán olyasmit morog magában, félhangosan, hogy a nyitott bódéból két szerszáma – amit a saját pénzén vett – eltűnt az imént. Nem is a lopás tényén lepődöm meg igazán. Máshol is lopnak a temetőről. Inkább azon, hogy ha valaki dolgozni akar mifelénk, saját pénzén kell megvennie a szerszámokat. Kis kárpátjai abszurd.

002

Egy jó ideje már nem szívesen járok fel a faluba vagy a különféle helyi vendéglátóhelyekre. Alig van itthon velem egykorú ismerős. Amennyire látom, a 18-35 év közöttiek nagy része vendégmunkásként dolgozik valahol Európában a legújabb ukrainai válság óta. Azok, akik még középiskolába járnak – olykor félfüllel elkapok párbeszédfoszlányokat az utcán –, arról beszélnek, hogy az érettségi után hová is menjenek inkább: Csehország? Németország? Anglia?

Próbálok elővenni ilyenkor az iróniámat. Nem nagyon megy.

003

A közösségi portáлом ráírok az egyik ismerősömrre, akiről tudom, hogy magyarszakos diplomás bölcsészként nemrég utazott ki Csehországba szerencsét próbálni. Kissé gúnyos kérdésemre, hogy milyen ott a nagyvilágban, egyszerű, kiábrándult választ ad: ez a nagyvilág eléggé gyárszagú. Hát valahogy így. *Keep smiling*, ahogyan Márai írná ilyenkor.

004

Domonkos István remeklése, a vendégmunkáslét és a nyelvvesztés sodró erejű, nagy versének sorai kattognak újra és újra gondolataimban: „én gondolni / én nem menni haza / fogni kapa / emelni életszínvonal / kapni gerincből / görbe vonal / grafikon /

én megszokni / tőkés munkafegyelem / lenni két szabad napom / az elbocsátás réme / ülni futószalagon / ő lenni profitom / én szerezni óriási vagyon / élet lóversenyen kukkertokkal / vágni engem nyakon”.

005

Egy válság kellős közepén megnő, majd folyamatossá válik a belső feszültség. Tágabbra nyílik a szem, mert az ember nem csak nézni, látni is akar. Értelmet keres a folyamatokban, a jelenségekben. Még akkor is, ha pontosan tudja, hogy amit beláthat, csak igen szűk tere a valóságnak.

006

Ízlelem a szavakat: vég, ítélet, összeomlás, kudarc, halál. Rendszerint ezekkel találkozom, ha Kárpátaljáról szó esik valamelyik magyarországi vagy más határontúli sajtóorgánumban. Persze pontosan tudom, a keserűség, az illúziótlanság szavai ezek. Meg a ráismerésé, hogy egy elzárt, nyomorgó régió nem képes fellélegezni. Most valahogy tényleg nem tud. Mégis azt érzem, a távolról jövő ember nem azt látja, amit én belülről. A távolság nem csak megérteni segít, de el is határol a tárgytól.

007

Amikor 1965-ben Kovács Vilmos publikálta regényét, már maga a cím – akár a szövegtől független kijelentésként olvasva is – azt sugallhatta ennek a közösségnek, hogy holnap is élünk, mert élnünk kell. Közhely ez így, persze, de mégis megmozgatott valamit az emberekben, akik olvashatták. Nem voltak túl sokan.

Ma úgy látom, a kijelentés idővel kérdéssé alakult. Holnap is élünk? – tesszük fel naponta a kérdést. Igen valószínű – hangzik a suta, de reménykedő válasz. És vajon hol? – tehetjük hozzá. Éppen ez az, amire nem tudnék ma egyenes választ adni...

